

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ساختارهای صرفی در گویش عربی خوزستان

دکتر رسول بلاوی

۱۳۹۲

سرشناسه	: بلاوی، رسول، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: ساختارهای صرفی در گویش عربی خوزستان / رسول بلاوی.
مشخصات نشر	: آبادان: نشر هرمیونیک، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۷ ص.: جدول، نمودار.
شابک	: ۶۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۹۳۹۵۵۰۶۰۰-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فبا
موضوع	: زبان عربی -- ایران -- خوزستان -- گویش‌ها
موضوع	: زبان عربی -- صرف
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۲ ۴/۶۱۳۱P/ب۸ س۳
رده بندی دیویی	: ۴۹۳/۷۵۰۹۵۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۱۲۸۴۴۳

نام کتاب	ساختارهای صرفی در گویش عربی خوزستان
مؤلف	رسول بلاوی
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۳۹۵۵۰۶۰۰-۸
چاپ	اول/۱۳۹۲
شمارگان	۱۰۰۰
قیمت	۶۰۰۰۰ ریال

آبادان، بل امام رضا(ع)، انتهای طیب ا، ۲۰ متری، سمت راست بن بست
 اول، پلاک ۳۱
 تلفکس ۴۴۲۴۶۱۹-۰۶۳۱
 ۰۹۱۶۳۳۱۶۱۵۸

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

فهرست مطالب

فعل امر -----	۴۴	مقدمه -----	۵
لام الفعل ماضی و مضارع و امر-----	۴۶	بخش اول	
نهی -----	۴۸	ویژگیهای گویش عربی خوزستان	
نقی -----	۴۹	مخارج حروف و ابدال آنها در	
افعال مجرد و مزید -----	۵۲	گویش -----	۱۱
لازم و متعدی -----	۵۵	نحت کلمات -----	۱۹
فعل معلوم و مجهول -----	۵۶	قلب مکانی حروف -----	۲۰
نون تأکید -----	۵۷	قطع کردن (ترخیم) کلمات -----	۲۱
فعل صحیح و معتل -----	۵۸	إدغام حروف -----	۲۲
تصريف فعل ماضی -----	۵۹	تغییر دادن حرکات -----	۲۲
تصريف فعل مضارع -----	۶۲	وام گیری (اقتباس لغت) از	
فصل دوم : اسم -----	۶۸	زبانهای دیگر -----	۲۳
بنای اسم -----	۶۸	بخش دوم	
مشتق و جامد -----	۷۳	ساختارهای صرفی در گویش	
اسمهای مشتق -----	۷۴	عری خوزستان	
الف. موصوفات مشتق -----	۷۵	علم صرف -----	۳۱
ب. صفات مشتق -----	۷۸	صوت و لفظ -----	۳۲
اسمهای جامد -----	۸۲	انواع کلمه -----	۳۲
متصرف و غیر متصرف -----	۱۰۸	فصل اول : فعل -----	۳۳
مثنی -----	۱۰۹	فعل ماضی -----	۳۳
جمع -----	۱۱۱	فعل مضارع -----	۳۸

۱۱۶ ----- تصغیر

۱۱۸ ----- مذکر و مؤنث

۱۱۴ ----- اسم جمع

۱۱۵ ----- نسبت

www.ketab.ir

مقدمه

زبان پدیده اجتماعی ویژه ای است که به عنوان عامل الفت و وسیله مبادله اندیشه ها و مقاصد و آرا ما بین افراد اجتماع عمل می کند. زبان حاصل زندگی جمعی انسانها بوده و پایه پای تکامل جوامع بشری در تغییر و تحول است. جریان تغییر و تحول تاریخی زبان در عین حال که تحت تأثیر قوانین عمومی تکامل اجتماع انجام می پذیرد، خصوصیت‌های ویژه ای برای خود دارد که ناشی از خصلت‌های اجتماعی زبان است.

زبان در دوران تغییر و تکامل تدریجی و ممتد ویژه خود، مانند هر پدیده تحول پذیر دیگری، از قوانین و قواعد خاصی پیروی می کند که قوانین درونی یا ذاتی زبان خوانده می شود. این قوانین و قواعد که با خود زبان به وجود آمده و در بطن آن جان می گیرند، پا به پای تکامل زبان نضج و استحکام گرفته، بر کلیه تحولاتی که در زبان رخ می دهد، نظارت می کنند. پیش از آنکه تکامل دانش بشری وجود قوانین ذاتی زبان را معلوم کند و در صدد ارزیابی تحولات زبان بر اساس این قوانین برآید و در حقیقت تا پیش از پیدایش زبان شناسی علمی، چنین تصویری وجود داشت که زبانها صورت ثابت و لا یتغیر دارند و سعی عمده علمای صرف و نحو و لغت معطوف بر این می شد که صورت ثابت و به اصطلاح «دست نخورده» زبان را ثبت کنند و هر گونه عدول از آن را دلیل کفر و نادانی شمرند و کسانی که ملزم به رعایت آن صور و اشکال نباشند، عامی و فرومایه خوانند.

پیدایش علم زبان شناسی جدید، این امکان را به وجود آورد که زبان نه به عنوان یک پدیده ثابت و متحجر، بلکه به عنوان یک نمود اجتماعی ویژه تحول پذیر مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. یکی از نمودهای بارز هر زبانی وجود گویش‌های

متعدد با فرآیند اجتماعی تحول پذیر می باشد، تا آنجا که در تعریف زبان گفته شده است: «زبان مجموعه ای از گویش هایی است که به محیط خاصی تعلق دارند».^۱ از این رو امروزه بسیاری از پژوهشگران و محافل علمی توجه ویژه ای به بررسی گویش های معاصر از خود نشان می دهند، چون گویش زائیده زبان فصیح یا حالتی از حالت های آن در مراحل دگرگونی انحرافی و یا مثبت و سازنده می باشد، و هر چه دایره پژوهش و معرفت در بررسی گویشی خاص و ویژگی های آن به عنوان پدیده های زبانی عمیق تر شود، این معرفت و شناسایی می تواند غنای بیشتری به نمو و رشد زبان بخشد و ما را در فهم و درک بهتر آن یاری دهد.

از جمله گویش های عربی معاصر که قابلیت انجام پژوهش های زبان شناختی را داراست و هنوز موضوع بکری به نظر می رسد، گویش عربی خوزستان می باشد، که در قواعد و ساختارهای آن ارتباط عمیق و گسترده ای با زبان فصیح و گویش های قدیم عربی دارد، و بیشتر الفاظ و عبارتهای آن ریشه در زبان عربی فصیح داشته که گاهی دچار ابدال، قلب، نحت و دیگر تغییر و تحولات زبانی می شوند. این پژوهش به شناسایی اصول و ویژگی های گویش عربی خوزستان، بررسی تغییرات زبانی در زمینه حروف و دگرگونی های حاصله، و شناسایی بنیه صرفی می پردازد.

این کتاب در دو بخش تنظیم گردیده است که بخش اول آن به بررسی دگرگونی های زبانی از جمله مخارج حروف و ابدال آنها در لهجه، نحت کلمات، قلب مکانی حروف، وام گیری لغت و دیگر تغییر و تحولات زبانی می پردازد. بخش دوم، ساختارهای صرفی را در دو فصل مورد بررسی قرار می دهد، فصل اول به فعل و متعلقات آن، و فصل دوم به بررسی جنبه های صرفی اسم می پردازد.

۱. محبین، محمد سالم: لهجه های عربی در قراءت های قرآنی، ترجمه و اضافات قاسم بیستانی، ج ۱

، اهواز، دانشگاه شهید چمران، ۱۳۸۶ ه. ش، ص ۱.

نگارنده در نگارش این کتاب، ضمن مراجعه به منابع مختلف، از نظرات متخصصین و اساتید فراوانی بهره برده که خود موجب غنا و سودمندی بیشتر آن گردیده است. البته ناگفته آشکار است که «کاستی از ویژگی های انسان و آثار انسانیست و آراستگی و پیراستگی، ویژه سرشت پاک یزدانی» پس این اثر نیز خالی از کاستی های احتمالی نخواهد بود، و به مصداق - وجود ناقص به از عدم صرف - نگاشته شده و در آن هیچ ادعایی نیست. امیدوارم که اساتید و ادب دوستان عزیز بر اینجانب منت گذاشته و موارد احتمالی را یادآوری نمایند.